

Фінтісова Ларіса Віталіївна,
вчитель фізики вищої катерорії,
заступник директора з навчально-виховної роботи

**Схвалено на методичній раді школи № 17,
протокол № 2 від 23.11.09р**

У контексті глобалізаційних тенденцій і сучасних викликів українська освіта повинна професійніше готувати людину до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій. Входження світу у науково-інформаційний тип прогресу зумовлює необхідність **формування людини з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, здатністю до інноваційної діяльності.**

Сьогодні в освіті відчутний пріоритет загальнолюдських цінностей. Згідно з соціально -діяльнісним підходом до організації навчального процесу в центрі його знаходиться той, хто вчиться – учень.

**Управління освіти Київської районної у місті Харкові ради
Харківська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 17
Харківської міської ради Харківської області**

**ВІД ТВОРЧОГО ВЧИТЕЛЯ –
ДО ТВОРЧОГО УЧНЯ**

І

**Харків
2009**

Зміст

1. Вступ .....
2. Індивідуалізація навчання – шлях до успіху .....
3. Інтерактивне навчання та його порівняння з традиційним навчанням.....
4. Розвиток інтелектуальних можливостей учнів початкової школи засобами навчально –розвивальних проектів.....
5. Тиждень початкової школи.....
6. Висновки.....

1. Вступ

Високий динамізм змін, глобалізаційні процеси, непередбачуваність майбутнього, кризи, інтенсивне зростання високотехнологічних виробництв і комунікацій, людської географічної й економічної мобільності – усе це позначається на якості життя у кожній країні. Людство перебуває на новому етапі розвитку цивілізації – розбудовується інформаційне суспільство. Навколишній світ змінюється у кілька разів швидше, ніж наші школи.

Сучасна людина у молодшому і зрілому віці об'єктивно змушена бути мобільнішою, гнучкішою, інформованішою, а також критично і творчо мислячою, громадянсько активною і відповідальною, а відтак умотивованою до свого розвитку, навчання, освіти.

Метою сучасної освіти нового покоління є формування особистості здатної до **збереження** культурних, загальнолюдських і національних традицій, **виживання** в нових умовах, **пошук** нових форм життя. Уміння школярів навчатися є виміром розвивального потенціалу шкільної освіти країни. А умовою формування розвивального потенціалу учня є **достатня мотивація**.

Тож наскільки шкільна освіта відповідає глобалізаційним тенденціям та викликам часу? Як впливає її реформування на особистісний розвиток кожного, на культурний, економічний, соціальний прогрес нашої держави? Як створити в умовах перехідного кризового суспільства якісну шкільну освіту?

Сучасна освіта повинна визначати

- *сукупність різних поглядів на людину і її розвиток;*
- *осмислити сучасні освітні процеси і події*

Сьогодні в Україні на фоні глибокої економічної, соціальної та правової кризи спостерігається високий рівень різноманітних асоціальних проявів, зокрема злочинності молоді, неповнолітніх, збільшується

кількість наркоманів, хворих на СНІД, туберкульоз, алкоголізм, зростають психічні захворювання. Поширені хамство, озлобленість, всюдозволеність, проституція, порнографія.

Очевидно, що без таких універсальних *моральних і патріотичних цінностей* як чесність, совість, відповідальність, гідність, толерантність, свобода, патріотизм не можна сподіватися на поліпшення ситуації у країні. Проблема моралі і патріотизму це вже не просто сфери філософії чи педагогіки. Це прерогатива національної безпеки.

Основною причиною низького рівня моральності зростаючої особистості є те, що нинішнє підростаюче покоління дорослішає, вростає у життя нового, ціннісно невизначеного суспільства. Стара суспільна система й її ідеологія зруйновані, нові лише задекларовані Конституцією. Це породжує у молодих громадян невпевненість у завтрашньому дні, психологічний дискомфорт, комплекс національної меншовартості та особистої неповноцінності, а також зневіру у цивілізоване життя в Україні, бажання назавжди покинути Батьківщину.

У контексті глобалізаційних тенденцій і сучасних викликів українська освіта повинна професійніше готувати людину до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій. Вхідження світу у науково-інформаційний тип прогресу зумовлює необхідність **формування людини з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, здатністю до інноваційної діяльності.**

Сьогодні в освіті відчутний пріоритет загальнолюдських цінностей. Згідно з соціально -діяльнісним підходом до організації навчального процесу в центрі його знаходиться той, хто вчиться – учень.

2. Індивідуалізація навчання – шлях до успіху

Звичайно, вчителі не можуть контролювати чимало факторів, які безпосередньо впливають на мотивацію. Сім'я, оточення, життєвий досвід – все це визначає ставлення учня до занять. На ці фактори вплинути дуже важко, вони вже стали реальністю і частиною життя учнів. Минуле змінити не можливо, але впливати на теперішнє і на майбутнє – завдання кожного педагога.

А що таке **успіх**? Що значить бути **успішною** людиною?

- Бути успішним значить мати цілі та вміти досягати кінцевого результату
- Бути успішним це вміти пристосовуватися до різноманітних і постійно мінливих умов життя,

а це значить що треба вчити дитину реалізувати свої прагнення до успіху.

А як допомогти учню досягти успіху?

Звісно, необхідно розкрити його можливості у різних сферах

(духовній, моральній, емоційно-вольовій, інтелектуальній, фізичній)

У різних дітей кожна сфера виражена по своєму, по різному. Якщо дитина має добрий фізичний стан, то треба формувати його фізичну сферу і за це його поважати, а всі різні сфери розвивати на різних рівнях, на скільки дозволяють його можливості (на середньому або достатньому).

Якщо дитина має низку переконань, добір цінностей, здібностей, компетентностей і може рухатися в напрямку досягнення своєї мети то кінцевим результатом буде досягнення цією дитиною успіху.

Для кожної дитини важливо, щоб вплив педагога сприймався учнем як інформація про **його успіхи**. Це підсилює відчуття власної успішності, компетентності, а отже **і мотивацію** педагог повинен викликати в учня цікавість – причину пізнавального інтересу, що здатний підтримувати повсякденну навчальну роботу.

А що ж може стати причиною для ґрунтового опанування учнем тієї чи іншої теми? Припоною до належної його мотивації?

- Часто вчителі використовують цікаві і прогресивні методи навчання *епізодично*.
- Необхідність докладання значних зусиль, зокрема розумових. Довге інтелектуальне напруження привносить дискомфорт для дітей сучасної «інформаційної» цивілізації.
- Недостатнє розуміння матеріалу - це ще один чинник що згубно впливає на мотивацію учнів.

Звичайно для поліпшення якості навчання ***потрібно індивідуально працювати*** з кожною дитиною, якій складно засвоїти програмний матеріал. Вчителям варто також випробувати нові педагогічні ідеї у своїх класах. Частина з них підійде під особливий педагогічний стиль і буде оцінена учнем. Треба щоденно подавати тему занять незвичайно і захоплююче, використовувати елементи гри, змагання, створення проектів, супроводжуючи його різноманітними завданнями, намагаючись зацікавити учнів навіть «нудною» темою.

Основне – не зупинятися, оновлювати та вдосконалювати процес навчання. Діти постійно змінюються , тож те, що не працювало раніше, із часом може запрацювати.

Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, учень сучасної школи повинен володіти певними якостями, а саме:

- гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях;
- самостійно та критично мислити;
- уміти бачити та формувати проблему (в особистому та професійному плані), знаходити шляхи раціонального її вирішення;

- усвідомлювати, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані в оточуючій його дійсності;
- бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;
- грамотно працювати з інформацією (вміти збирати потрібні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними або альтернативними варіантами розв'язання, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументові висновки, використовувати їх для вирішення нових проблем);
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, вміти працювати в колективі, у різних галузях, різних ситуаціях, легко запобігати та вміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;
- вміти самостійно працювати над розвитком особистої моральності, інтелекту, культурного рівня.

Звичайно, навчити – це дати учням знання, сформувати в них уміння і навички. Однак потрібно і виховувати в учнів потребу до навчання, мотив, позитивне ставлення до набуття знань, а це вже моральний аспект. За словами Демокріта «Потрібно прагнути до багато мислення, а не до багатознайства».

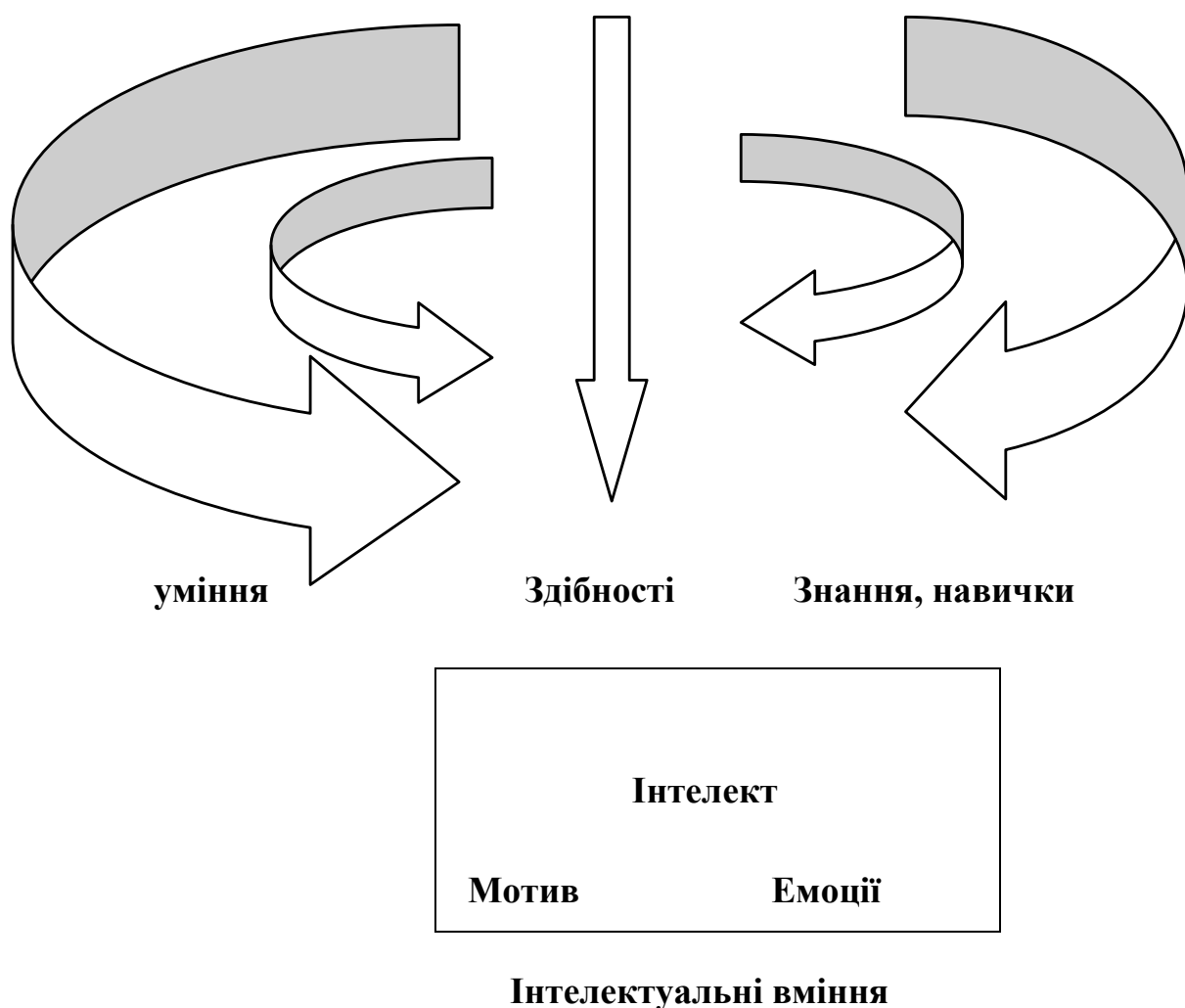
Хороший вчитель буде шукати ту сукупність методів, що сприяють розвитку особистості. Робота в цьому напрямку у нашій початковій школі дає плідні результати. Переходячи до середньої школи, учні вміють долати труднощі різного характеру та відноситися до інтелектуальних навантажень позитивно. Різні діти, різні підходи до виховання. Одні відчують задоволення від результатів власної праці,

від уміння працювати в колективі та самостійно, інших потрібно ретельно контролювати та розвивати цілеспрямованість.

Формування інтелектуальних умінь дитини – це складний процес, у якому беруть участь такі сфери психіки як інтелектуальна, мотиваційна, емоційна. Необхідними компонентами цього процесу є набуті знання, уміння, навички, навички, з одного боку, а з іншого – здібності і задатки дитини.

Формування інтелектуальних можливостей

Коли ми говоримо, що успішність навчання багато в чому залежить від учителя, ми маємо на увазі майстерність учителя *здійснювати*

індивідуальний підхід, отже, потрібно знайомитись і з проблемою здібностей.

Здібності дають людині змогу легко засвоювати матеріал та виробляти вміння, зацікавлено та продуктивно працювати, приймати оригінальні рішення, творити. За стійкими законами природи тих, кого ми називаємо дуже обдарованими, геніальними, небагато, як мало безталанних, нездібних. Більшість з дітей належить до звичайних, невидатних, просто нормальних і якоюсь мірою розумних, досить умілих і успішних.

Тому у нашій школі формування особистості і її становлення відбувається у процесі повсякденного навчання при дотриманні певних умов:

- -створення позитивного настрою для навчання;
  - -відчуття рівного серед рівних;
  - -забезпечення позитивної атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей;
  - -можливість вільно висловити свою думку і вислухати свого товариша;
- коли вчитель не є засобом „похвали і покарання“, а другом, порадником, старшим товаришем.

Усім цим умовам відповідають інтерактивні технології, які відносять до інноваційних.

3. Інтерактивне навчання та його порівняння з традиційним навчанням

Необхідно зрозуміти суть інтерактивного навчання та зіставити його з традиційним навчанням.

Так історично склалося, що освіта у навчальних закладах надається учням у колективах (класах), тобто існує класно-урочна форма навчання. Основна одиниця такого навчання - урок. Кожний урок будується за певною структурою і передбачає організацію навчання за різними моделями. Скористаємося підходами, запропонованими Я.Голантом ще у 60-х роках ХХ ст. Він виділяв активну і пасивну моделі навчання залежно від участі учнів у навчальній діяльності.

Розглянемо пасивну, активну та інтерактивну (за *О.Пометун, Л.Пироженко*) моделі навчання і порівняємо їх.

1. Пасивна модель навчання.

За цією моделлю учень виступає у ролі пасивного слухача. Він сприймає матеріал, який йому подає вчитель: відеофільм, текст із підручника тощо. За такої моделі використовуються методи, коли учні або дивляться, або слухають, або читають (лекція-монолог, пояснення нового матеріалу вчителем, демонстрація).

Спробуємо визначити позитивні та негативні сторони такої моделі:

Позитивні

Негативні

1.1 Можна подати великий за обсягом матеріал за короткий час.	1. Учні пасивні, не спілкуються ні між собою, ні з учителем.
	2. Не виконують ніяких завдань.

2. Одночасно сприймають 3. Вчителю важко зрозуміти якість засвоєння поданого матеріалу. матеріал усі слухачі.

4. Відсутній контроль за знаннями.
3. Витрачається мало часу

5. Як правило, невисокий на розповідь або пояснення. відсоток засвоєння знань.

Навчання за такою моделлю пасивне «Монологічне»

2. Активна модель навчання.

У цьому випадку вчитель і учень перебувають у постійному взаємозв'язку. Учень відповідає на запитання вчителя, розповідає. Вчитель має змогу співпрацювати з кожним учнем зокрема. За такої моделі використовують активні методи навчання: бесіду, дискусію, фронтальне опитування тощо. Визначимо позитивні і негативні сторони цієї моделі:

Позитивні

1. Високий рівень інформації (проблемний метод).

2. Велика кількість учнів, які одночасно можуть сприймати інформацію.

3. Відсоток засвоєння матеріалу досить високий.

4. Майстерність педагога відіграє велику роль в організації такого

Негативні

1. Учні спілкуються тільки з учителем.

2. Як правило, на уроці така модель використовується тільки для опитування.

3. Учень перебуває у постійній напрузі - „спитає - не спитає”.

4. Учень може бути

навчання.

5. Учитель може проконтролювати надані учням знання.

незадоволений тим, що його не запитали, не вислухали його думку.

Навчання за такою моделлю - активне. Таку модель можна назвати "Діалог".

3. Інтерактивна модель навчання.

Схема цієї моделі відображає постійне спілкування вчителя з учнями, учнів з учнями. Відбувається спілкування всіх членів колективу. Під час навчання за такою моделлю використовують ділові та рольові ігри, дискусії, мозковий штурм, фронтальне опитування, круглий стіл, дебати. Перерахуємо позитивні та негативні сторони моделі:

Позитивні

1. Розширюються пізнавальні можливості учня (здобування, аналіз, застосування інформації з різних джерел).
2. Як правило, високий рівень засвоєння знань.
3. Учитель без зусиль може проконтролювати рівень засвоєння знань учнів.
4. Учитель має змогу розкритись як організатор, консультант.
5. Партнерство між учителем і

Негативні

1. На вивчення певної інформації потрібен значний час.
2. Необхідний інший підхід в оцінюванні знань учнів.
3. В учителя відсутній досвід такого виду організації навчання.
4. Відсутні методичні розробки уроків з різних предметів.

учнями та в учнівському колективі.

Подану модель можна назвати "Полілог", вона є свідченням активного навчання.

Якщо порівняти ці моделі, то можна зробити висновки про те, що за наявності певних недоліків остання модель досить ефективна.

Інтерактивний - здатний до взаємодії, діалогу.

Інтерактивне навчання - це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету - створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Учні, відповідно, повинні вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, розуміти суть речей, вміти висловити особисту думку.

4. Розвиток інтелектуальних можливостей учнів початкової школи засобами навчально –розвивальних проектів

Освітній процес нашої початкової школи побудовано з урахуванням педагогічних умов , які спираються на такі аспекти:

- створення проблемних ситуацій та ситуацій успіху на заняттях, що моделюють елементи майбутньої професійної діяльності;
- використання особистісного підходу у формулюванні завдань: складання диференційованих за рівнем складності завдань залежно від індивідуального рівня підготовки учнів;
- застосування системи спеціальних вправ для формування інтелектуальних умінь.

Організація інтерактивного навчання передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, створення проблемної ситуації. Вирішення певних проблем відбувається переважно в груповій формі. Але не слід плутати інтерактивне навчання з груповими формами роботи, які компенсують всі недоліки фронтальної та індивідуальної роботи.

Групова форма роботи передбачає навчання однією людиною групи учнів; всі учні групи працюють над одним завданням разом із наступним контролем результатів. Інтерактивні технології передбачають організацію кооперативного навчання, коли індивідуальні завдання переростають у групові, кожний член групи вносить унікальний вклад у спільні зусилля, зусилля кожного члена групи потрібні та незамінні для успіху всієї групи. Таким чином, вибір освітньої технології – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи вчителя з учнем.

З метою підвищення інтелектуальних можливостей учнів учителі нашої школи запроваджують різні дидактичні методи та прийоми. **Насамперед, це метод відкриття, який передбачає проведення науково-дослідницької роботи,** що активізує пізнавальну активність учнів, підвищує інтерес до навчання, стимулює до творчої діяльності та сприяє накопиченню інформативного матеріалу.

Дослідницька робота сприяє формуванню діяльнісного підходу до навчання і виховання учнів, упровадженню дослідницьких, пізнавально – пошукових форм і методів, які успішно реалізують учителі початкових класів нашої школи.

Для ефективного використання дослідницької технології вчителю потрібно визначити теми програмного матеріалу з навчального предмета, вивчення яких за допомогою дослідницької технології має *найбільшу пізнавальну й освітню цінність.*

Учителю слід ознайомитися з дослідницькою практикою у відповідальній науковій галузі, виявити комплекс дослідницьких методів, прийомів і методик, доступних для використання в навчально-дослідницькій діяльності молодшого школяра.

Вчителю варто розробити для своїх учнів систему завдань, що потребують застосування досліджень для відповідних проблем. Велике значення має розробка системи питань і алгоритмів, що стимулюють учнів до участі в навчальних дослідженнях. Потрібно розробити і положення про інструментарій для досліджень з конкретного предмета, дібрати відповідну літературу. Особливої уваги педагога потребує формування дослідницьких умінь і навичок учнів відповідно до особливостей предмета.

Застосування дослідницької технології припускає забезпечення головної ролі навчальних досліджень у позакласній і гуртовій роботі. Потрібно висвітлювати дослідницькі знахідки, відкриття і досягнення учнів у

шкільній пресі, заохочувати їх до участі у предметних олімпіадах, наукових конференціях.

Педагог повинен керуватися оптимістичною концепцією: кожен учень має певний дослідницький потенціал, навчально-дослідницька робота допоможе йому наблизитися до розуміння наукової картини світу, стати талановитою творчою особистістю.

Організація проектної діяльності як спосіб збереження унікальності кожної особистості та інтеграції в сучасне суспільство.

Серед важливих педагогічних завдань, які поставило життя перед сучасною школою, - використання альтернативних форм організації навчання, розробка нових педагогічних ідей та підходів до навчально виховного процесу, в центрі яких особистість дитини з її потребами, інтересами та життєвими проблемами. Але зараз спостерігається тенденція щодо згубленого інтересу учнів до навчання.

В чому ж полягає причина загубленого інтересу до знань?

До найбільш поширених належать невміння вчитися й долати труднощі пізнавальної діяльності. Навчання – це нелегка праця, яка вимагає від учнів багатьох спеціальних навичок, чимало сили волі, без чого неможливо досягти успіхів у навчанні.

На друге місце потрібно поставити об'єм та складність матеріалу, який треба засвоїти та запам'ятати.

Педагоги часто організують діяльність без опори на бажання й мотиви учнів.

Ще одна важлива причина небажання вчитися - убогість шкільного життя і навчального процесу. Монотонність і одноманітність занять, діяльності вчителів, відсутність швидкої зміни подій, яскравих вражень і нових зустрічей та необхідність довгий час сидіти і майже не говорити - все це робить шкільне життя нудним і невеселим.

Застарілість матеріальних засобів навчання (прилади, наочність) і відсутність нових значно знижують якість уроків.

Багато які з педагогів до сьогодні будують урок за традиційною структурою, де переважають пасивні форми навчання.

Одним із шляхів виходу із цього становища є особистісне спрямування навчально – виховного процесу. Якщо ми хочемо включити особистість в освітній процес, вона повинна побачити в ньому свою значимість, мотиви власної діяльності. Але ці норми повинні бути достатньо вільні; те, що заважає досягненню мети і зайвим у нормах (як іти до дошки, вставати із – за стола, підіймати руку і т.п.)

Ключову роль у особистісно орієнтованій діяльності та інтеграції учня в сучасне суспільство відіграє надання можливості вибору для нього як суб'єкта діяльності способів просування до мети. Однією із технологій такого навчання є **проектна технологія**.

Проектна технологія дає змогу кожному учневі обрати навчальну діяльність відповідно до його здібностей з урахуванням індивідуальних потреб, відкриває широке поле можливостей для організації учнівської творчості, збагачує практику викладання шкільних предметів та проведення позакласних заходів з новими організаційними формами.

Проектна діяльність учнів – це один із методів активізації навчально – пізнавальної діяльності, що полягає в мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети. **Її головний критерій** – наявність самостійного творчого результату діяльності, освоєння навчально – пізнавальних процесів

«ПРОЕКТ = ПРОБЛЕМА + ПРОДУКТ» - це спеціально організований учителем і самостійно виконаний учнями комплекс дій, коли вони можуть бути самостійними в прийнятті рішень і відповідальними за свій вибір, результат праці, створення індивідуального творчого проекту. **Основна цінність** є оволодіння учнем способами здобуття існуючих і зародження нових знань. Засвоєний зміст навчання

стає засобом руху людини в майбутнє, реалізації свого власного проекту життя.

Визначимо ключові поняття і основні риси даної технології.

- Мета – якомога більш точне, всебічне системне дослідження проблеми і видача конкретного продукту діяльності (схема, модель, сценарій, звіт і т.д.).
- Як правило, проект – продукт колективної праці
- Проектна робота передбачає дослідницьку діяльність, спрямовану на розвиток уваги, уяви, здатності до конструювання і ціле покладання.
- Проектна діяльність обов'язково закінчується рефлексією – оцінкою і корекцією результатів, аналізом і осмисленням спільної праці.
- Цілі, які ставляться перед учнями, формуються як навчальні, але не залежно від їх реалізації значного ефекту досягають цілі виховання і розвитку.

Стосовно останнього слід сказати, що якраз у цьому полягає пріоритет методу проектів перед іншими технологіями формування самостійної дослідницької діяльності учнів. Задачі виховання і розвитку при застосуванні цього методу можуть бути важливіші навчальних, адже не дарма говорять, що процес важливіший за результат.

Як і будь – які технології, метод проектів включає певні етапи реалізації: організаційно – підготовчий, пошуково – дослідницький, підсумковий.

Представимо їх у таблиці:

Етапи діяльності учня та вчителя

№ п/п	Етапи	Діяльність учнів	Діяльність учителя
1	Визначення теми. Мотивація. Отримання базових знань. Формування груп.	Осмищують цілі, сприймають базові дані, уточнюють інформацію, обговорюють завдання.	Пояснює тему, базові дані, мотивує мету роботи. Пояснює технологію роботи в проекті. Формує групи, дає завдання кожній групі.
2	Планування	Уточнюють джерела інформації, формують задачі і план діяльності, розділяють ролі в групі, обирають і обґрунтовують критерії успіху	Допомагає у розподіленні ролей і визначенні плану діяльності (на прохання учнів)
3	Теоретична підготовка	Працюють з інформаційними пакетами, аналізують отримані дані і обговорюють альтернативи. Уточнюють план дослідницької діяльності.	Спостерігає, консультує, організовує можливі виконання дослідницької частини роботи
4	Дослідження	Виконують дослідження і працюють за завданнями	Спостерігає, консультує, радить, супроводжує учнів на їх прохання.
5	Аналіз результатів і оформлення проектів	Беруть участь в колективному аналізі проекту, формують висновки, оформляють проект. Готують доповідь.	Консультує, організовує конференцію, готує таблиці оцінок, консультує рецензентів
6	Захист проекту. Конференція. Виставка.	Захищають проект. Формують попередню оцінку роботи.	Керує проведенням конференції
7	Оцінка і рефлексія	Висловлюють колективну оцінку проекту, ознайомлюються з оцінкою вчителя, вносять поправки в роботу проекту. Підбивають підсумки.	Бере участь у колективному аналізі, аргументує оцінку, бере участь у підбитті підсумків.

Більш детально розглянемо останній етап проекту – оцінка і рефлексія. Виставляється три оцінки. Найважливішою є самооцінка, потім оцінка експерта і в останню чергу - оцінка вчителя.

Оцінюється не тільки результат роботи, а й сам її процес. При підбитті підсумків обов'язково необхідно дослідити задоволеність учнів процесом роботи у проекті та визначити, чи є у них бажання працювати в новому проекті.

У результаті проектної діяльності оформлюються два основних документи:

- **звіт про діяльність учнів**
- **звіт про діяльність учителя**

І в тому, і в іншому знаходять відображення всі етапи діяльності, починаючи з визначення теми і формування груп, а також уточнюється конкретна робота кожного учасника проекту, тому що оцінюється вся діяльність. Робота школярів як правило ілюструється малюнками, фотографіями, слайдами, рефератами, публікаціями, бюлетенями і т.д.

У проектній роботі використовується як навчальний, так і позаурочний час.

Тільки при чіткій організації і плануванні діяльності під керівництвом учителя його учні зможуть виконати роботу ефективно і до кінця.

Нижче запропоновані матеріали проектів на різних навчальних заняттях, а також в позаурочний час.

Тиждень освітньої галузі «Початкова школа»

Про освіту говорять, що вона формує образ людини.

У північних народів є простий і мудрий афоризм: «Якщо подарувати людині одну рибину, вона буде ситою один день. Якщо подарувати дві, буде ситою два дні. А якщо навчити людину ловити рибу, вона буде ситою все життя». Так і в навчанні. Мета нашої школи і родини – підготовка дитини не до окремого уроку «на завтра», не для високої оцінки, а виховання її як особистості, яка здатна навчатися продовж життя, відчувати цінність знань, свідомо прагнути ставати все кращою. А для цього необхідно виховувати допитливість і працелюбність як основні риси особистості, привчати дітей до організованого, систематичного здобуття знань, яке вимагає розвинених розумових, фізичних і вольових зусиль.

Також незамінним джерелом виховання є залучення молодших школярів до естетичних переживань: милування світом природи, красою мистецтва, красою людських стосунків.

Як відомо, запровадження у навчальному процесі особистісного підходу вимагає сьогодні від вчителя початкових класів зміни стилю впливу на учня, прямуючи від ролі авторитарного керівника та носія інформації до ролі консультанта, помічника школярів у їхній навчально – пізнавальній діяльності. Правильно організована діяльність учнів сформує у них стійкий інтерес, надасть можливість застосовувати набуті знання та отримати нові навички колективної співпраці та особистої рефлексії.

Учителі початкових класів, викладають предмети різних напрямків, тому мають багатий матеріал для організації різних видів колективної роботи, що й демонструють при проведенні заходів тижня галузі «Початкова школа»

Тиждень освітньої галузі «Початкова школа» проводився згідно плану під гаслом: **«Повіримо у свої сили, у свою здатність самостійно покращити життя! Почнемо з малого – зі «свого будинку», де проходить наше життя!»**

Головна мета заходів тижню початкових класів – врахувати особистість дитини та зробити справжнє свято для дітей, їхніх батьків, створити атмосферу радості та насолоди від творчості учнів.

Відкриття тижня початкових класів розпочалося

- виставкою малюнків учнів 1-2 класів з теми «Подорож казковим містом»

Конкурс учнівських проектів для учнів 3-4 класів
 «З чого починається Батьківщина».

... Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну ...
В.Сосюра

Кожна нація й народ створили десятки тисяч спів. Одні з них звучать вагомо і живуть довго. Інші з часом стираються і щезають з людської пам'яті. Але є слова, які можуть зникнути лише тоді, коли зникне сам народ, що створив їх. До таких належить прекрасне і просте слово - Батьківщина. «Воно вічне, як вічний народ», - писав Василь Симоненко.

Батьківщина ... Для кожного у цьому слові свій зміст. Для одних – це вся країна, для других – рідне місто чи селище, в якому народився і виріс, для третіх – це батьківське подвір'я.

Батьківщина ... Скільки ж у ній усього! Вона починається з батьківського слова – простого, доброго, мудрого, а далі ... далі так усього багато.

Щасливі ми, що народилися і живемо на такій чудовій мальовничій землі – у нашій славній Україні.

Батьківщина – що вона для мене значить можна дізнатися з дитячих творчих проєктів.

Учні 4-В класу:

«У кожної людини є своя батьківщина – це місце, де вона народилася, де її оточують рідні, друзі, дерево, травинка, схід і захід сонця. Тут є і дитячий садок, школа, - усе рідне.

Моя Батьківщина – це Україна, велика європейська держава з багатовіковою історією. Я дуже пишаюся тим, що тут народився. Коли я виросту, разом зі своїми друзями буду працювати на благо своєї країни, щоб поруч зі мною жили красиві і щасливі люди.»

Дмитро Кузьменко

З чого починається Батьківщина

З чого починається Батьківщина? Я вважаю, що Батьківщина починається з колискової, яку співає мати своїй дитині, з подвір'я, де дитина зростає і знайомиться з навколишнім світом. А ще Батьківщина починається зі школи, де діти розкрили буквар, вперше дізнаються про свою країну, де вони заводять друзів. Ми знайомимось з Батьківщиною, коли їдемо за місто, ходимо по лісу, сидимо біля вогнища і співаємо пісні, наприклад :

*С чего начинается Родина?
С картинки в твоём букваре.
С хороших и верных товарищей,
Живущих в соседнем дворе.
А может она начинается
С той песни, что пела нам мать...*

Анна Волохіна

Вікторина «Сторінками улюблених казок» (1 класи).

Казкове місто дуже велике. Зупиняючись на кожній вулиці відкриваємо щось нове. Дуже звичайне для нас слово «казка», а який великий зміст ховається за цим словом! Казки почали складати ще в глибокій давнині народом і передавалися в усній формі із століття в століття, з покоління в покоління. Над казкою працювали сотні, тисячі людей. Казки, як правило, розповідаються, а не читаються. Ці традиції збереглися з давніх часів, коли люди не знали писемності. Одні розповідали, а інші записували та щось доповнювали.

Мета заходу: продовжити знайомство з художніми особливостями казкових творів, сприяти формуванню вміння у дітей складати різні типи зв'язних висловлювань на матеріалах відомих народних казок. Вчитель провела такі завдання, як «Стара казка на новий лад», «Чарівний ланцюжок», ігри «До якої казки?», «Весела скринька». На уроці використовувались індивідуальні та групові форми роботи, була створена творча атмосфера, добрий настрій.

1-Б клас: вчитель Цветкова А.В. провела вікторину «Сторінками українських казок».

Мета заходу: за допомогою українських казок показати учням 1 класу групову роботу, зможу працювати усім разом та перевтілюватися у

різних казкових героїв.

Учитель провела такі конкурси: «Згадаймо казку», для активізації пізнавальної діяльності учнів, вправу на відтворення монологічного мовлення героїв казки, «З якої казки група слів», «Доповніть речення»,

вправу «Розповідь по малюнку», «Казка навпаки», гра «Упіймай слово». Постійна зміна роботи дала змогу вчителю не тільки згадати з учнями українські казки, а запалити вогник бажання прочитати ще нові і невідомі казки.

1-В клас: вчитель Ємельянова А.І. здійснила з учнями подорож у «Світ казок».

Мета уроку: познайомити з художніми особливостями казкових творів, прищеплювати інтерес до української казки, вчити розрізняти народну та авторську казку, формувати увагу, розвивати акторські здібності.

Веселі конкурси «Відгадай казку», «Чарівні слова», «Портрети казкових героїв» допомогли дітям згадати улюблених казкових героїв, а такі завдання, як «Плутанина», «Уважний читач» прищеплювали в учнів інтерес до читання.

У ході уроку було використано багато наочного матеріалу та музичний супровід, що зробило урок дуже цікавим.

1-Г клас: учитель Коляда В.В. провела вікторину «А знаєте ви казки?».

Мета уроку: на матеріалі казок розвивати творче мислення, пам'ять, формувати увагу та допитливість в учнів.

Учителем було підібрано ряд завдань, а саме: «Збери із слів прислів'я», «Напиши назву казок, в яких є такі герої...», «Гра у детектив», «Завдання на артистизм та кмітливість». Підсумком уроку було виконання усіма учнями пісні «Если с другом вышел в путь». Урок пройшов на високому емоційному підйомі.

1-Д клас: учитель Чеснокова Н.І. провела вікторину «Сторінками улюблених казок».

Мета уроку: допомогти дітям згадати улюблені казки, підняти інтерес до читання казок, виховувати інтерес до української казки.

Урок розпочався музикою з пісні «Сказки гуляют по свету». Протягом уроку були проведені конкурси, спрямовані на активізацію пізнавально – розвивальної діяльності учнів, а саме: «Вгадай героя казки», «Веселі питання», «Впізнай казку», «Мелодії казок».

Урок було закінчено словами: «Пусть Зло на проделки хитро, но все же побеждает Добро!»

Усний журнал «Вулицями казкового міста» (2 класи)

Мета уроку: організувати вільний час дітей, розширити знання учнів про жанр «казка», надати можливість учням до самовиявлення та самовираження, розвивати творчі здібності, вчити вірно розв'язувати свої проблеми, розвивати уміння підтримувати бесіду.

2-А клас: вчитель Бздольна Н.М.

Урок було побудовано у вигляді подорожі за допомогою казки «Лети, лети лепесток...», під час якої діти побували на вулиці «Квіткова», бульварі «Новобудівля», площі «Театральна». Особливо запам'яталася дітям весела гра «Що робити, коли ...»

Урок було закінчено словами: «Наша подорож закінчується. За цей час ми зустрілися з багатьма казковими героями. Нам доводилося відповідати на важкі запитання. Але я в змозі сказати тільки одне: «Ви діти, молодці!!!»

2-Б клас: учитель Цвелодуб Є.Л.

На уроці діти познайомилися з різними видами казок: чарівними, побутовими, про тварин. Опрацьовували казки українських авторів (П.Воронько «Казка про рукавичку», М.Підгірянкя «Безкінечні казочки») та письменників інших країн, співвідносили їх, аналізували. Закінчився урок інсценуванням казки.

Свято української пісні «Криниця вічної краси»

Яке ж це диво – народна пісня. І яку владну силу таїть вона в собі. Минають віки, а народна пісня залишається.

Українську пісню «Не має України без калини» виконують учні 3-Г класу

Т.Г.Шевченко казав:

*“Наша дума, наша пісня
Не вмре, не згине.
От де, люди, наша слава,
Слава України”.*

Дійсно, пісня - це голос душі народу, вияв його працелюбності й співучої вдачі, образне втілення його історії, моралі, мрій, прагнень. Вона така ж нездоланні й безсмертна як той народ, що її породив.

“А знаєте, як любив народну пісню великий Кобзар? Улюбленими його піснями були “Тече річка невеличка з вишневого саду”, “Ой, на горі жита багато”, “Віють вітри, віють буйні”.”

Зароджувалася вона у праці і забавах, у календарних обрядах та ритуальних діях наших далеких предків.

Була вона з козаками і у звитяжних походах, турецькому полоні й на жалібних тризнах, ночувала при чумацьких вогнищах під високим зоряним небом, тамувала біль розлук і заглушала брязкіт кайданів на сибірській каторзі, долинала зовом отчого дому до бідних емігрантів у заокеанській чужині.

Ніжним леготом шелестіла вона над колискою немовляти, теплими руками обіймала закоханих, виласть жайвором над росяним ланом, золотим сурмачем вітала вона сонце у дні всенародних торжеств.

*Багата талантами наша
Українська земля.
Тут люблять співати і
діти, і батьки, і вчителі.*

З'їзд екологів (3-4 класи)

Наше завдання – відстрочити біологічне знищення планети. Зробити все, від нас залежне, щоб за життя наше і наших нащадків вона не перетворилася на глобальну пустелю з рослинності, що розтріскалася, просоленої, позбавленої живності землею, по якій бродять рідкісні похмурі чотирипалі особини в протигазах новітньої моделі, що реагують тільки на звуки вибухів і ін'єкції допінгу. Це все ще залежить від нас. Давайте жити за принципом: якщо не знаю я – напевно знає інший, а якщо я не знаю – то я не боюся в цьому признатися! Давайте привертати фахівців до рішення самих, здавалося б, буденних і дрібних проблем.

3-Г клас: учитель Войтова З.В. провела виховну годину «Світ природи»

Мета виховного заходу: Поглиблювати екологічні знання та моральні переконання в тому, що тільки зберігаючи мир і природу, людина збереже саму себе; виховувати дбайливе ставлення до землі – матінки, до нашого спільного дому – Природи.

Виховний захід проходив у два етапи:

- Дивний та чарівний світ природи. Оберегай її!
- Брейн – ринг: команда «Фантазери», команда «Всезнайки»

«Кожна людина має можливість допомогти своїй планеті. Можемо і ми.»

«Світ природи»

• команда «Фантазери»

команда «Всезнайки»

4-В клас: вчитель Іванова Л.М. провела прес – конференцію «З'їзд екологів»

Мета заняття: ознайомлення дітей з актуальними екологічними проблемами сучасності, зокрема, з проблемою енергозбереження, формування бережливого ставлення до природних багатств.

Прес конференція розпочалася зі слів: « Якщо ми хочемо добре жити, треба нарешті навчитися заощаджувати тепло, світло, газ не лише у своїй квартирі, а й упроваджувати передові технології в школі та побуті.

Здавалося б, прості побутові клопоти –заклеїти щілини на вікнах, вимкнути частину освітлювальних приладів на початку перерви у класі, зачинити двері, коли виходиш із приміщення. Їх діти виконують іноді автоматично: так радить мама, так навчає вчитель. І лише мудрі наставники не забувають розповісти школярам, скільки при цьому економиться енергії, тепла.»

"У вирі сьогоденних справ всяк час зважай на те, що стане після нас."

Очікувані результати:

- бережливе ставлення до природного середовища.
- застосування отриманої інформації у житті.

«Мій край – моя історія жива» (3-4 класи)

3-А клас: учитель Сіроткіна І.Б.

Мета заходу: привернути увагу учнів до свого рідного міста – Харкова, показати що наше місто є великим науковим, культурним центром. Харків – відомий промисловий та транспортний центр. Згадати людей які героїчно служили рідному місту, дійшли вершин в своєму розвитку та діяльності.

3-В клас: учителі Аргунова Т.В. та Щербак Г.Д провели виховну годину «Подорож картою України»

Мета виховного заходу: формувати в учнів уявлення про особливі природні об'єкти України; інтерес до навколишнього світу та пізнавальної діяльності; прищеплювати бережливе ставлення до природи; виховувати почуття любові та поваги до своєї Батьківщини.

Висновки:

Перегортаючи сторінки історії нашого рідного міста учні узнали про землю на якій живуть їх батьки, бабусі та дідусі, брати та сестри, друзі та товариші.

Інтелектуальна гра «Найрозумніший» (3-4класи)

3-А клас: вчитель Сіроткіна І.Б.

Мета: розвиток інтелектуальних здібностей дітей, виховання культури співпраці.

Робота розпочалася з пояснення вчителя: « Увага! Дуже приємно що тут зібралися самі знаючі, уважні діти. У нас три столи за якими ми будемо грати. На столах знаходяться прапорці різного кольору. У грі буде декілька геймів за такими темами: географія, музика, світ живої природи, література, загадки. Відповідає команда яка першої підніме папірець. Розпочинаємо!!!»

3-Г клас: учитель Войтова З.В. провела інтелектуальну гру з російської мови «Умники и умницы»

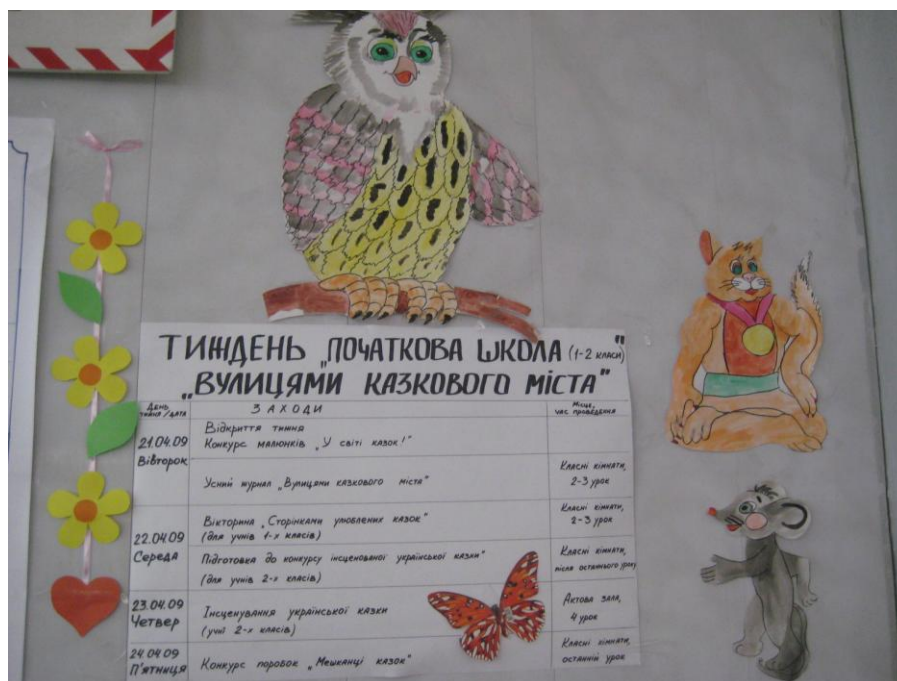

Мета гри: формування умінь добирати прикметники до іменників та зв'язувати їх між собою (за допомогою префіксів та без них), будувати з прикметниками речення, виховувати інтерес до російської мови.

Гру закінчено такими словами:
*Люблю тебя, грамматика!
Ты умная и строгая.
Тебя, моя грамматика,
Осилю понемногу я!!!*

Аналіз підсумків показав, що вчителі початкової школи в процесі своєї діяльності реалізували мету, яка була поставлена на початку навчального року в справі виховання учнів.

6. ВИСНОВКИ

Для того щоб дитина могла **досягти успіху** необхідно по перше *розкрити її здібності*, по друге – *залучити до діяльності* і надати можливість дитині *самій свідомо* виконувати ту чи іншу справу.

Раніше всі були рівні і мета для всіх була одна, сьогодні немає однакових дітей, немає рівних умов тому потрібно звертати увагу на конкретну дитину з її успіхами та недоліками. Неможна ставити всіх у одну лінію, дитина буде цьому сперечатися.

Бути активним значить вижити,

щоб вижити – треба бути активним.

Принципи досягнення успіху – навчити учителів бути успішними
(**успішний учитель – успішний учень**).

1. Зробити життя кращим можна **саме зараз**, на цьому місці;
2. Треба рухатися у тому напрямку, куди **спрямовано погляд і думки**;
3. Треба навчити мудро розпоряджатися **своїм часом**;
4. Єдиною об'єктивною мірою здібностей є сила мислення – навчитися оптимально використовувати свій **мозок**;
5. Необхідно концентруватися на досягненні **однієї мети**;
6. Треба замінити дурні помисли на плідні і піднесені;
  - Чим замінити дурні помисли? (дати роботу за інтересом)
  - Хто це може зробити? (ми, вчителі)

Цінність вчителя навчити пристосовуватися та вижити.

7. Нехай думок буде менше, але вони будуть творчими;
8. Необхідно періодично приймати кардинальні рішення.

Щаслива дитина та, яка успішна.

Умови успіху

- наявність конкретної мети;
- Уміння реально оцінити ситуацію;
- Сміливість, уміння ризикувати;
- Доброта до людей;
- Висока самоповага;
- Впевненість у собі.

Тому в сучасній освіті акценти стоять таким чином.

- компетентністний підхід
- особистісно зорієнтовані технології
- умови для активної пізнавальної та творчої діяльності

МІСІЯ ОСВІТИ полягає в тому , щоб знайти індивідуальний підхід до кожної дитини

Іще Конфуцій 2500 років тому радив:

- Поєднувати фізичну працю з розумовою діяльністю;
- Навчати того, як треба вчитися, не обмежуватися самими тільки навчальними фактами;
- Пристосовуватися до індивідуальних потреб учнів із різними стилями навчання;
- Формувати моральні цінності та ввічливість;
- Створити всім рівні можливості
-

4 кроки для досягнення успіху:

1. Сплануйте діяльність;
2. Підготуйтеся до перемоги;
3. Дійте з ентузіазмом;
4. Постійно вдосконалюйтесь

Вільме А. Вард

Література

1. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш. А. Амонашвили. – Минск: Университетское изд-во, 1990. – 599 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн., кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: наукове видання. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
3. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії / І. А. Зязюн. – К.: МАУП, 2000. – 312 с.
4. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
5. Ляшенко О. І. Диференціація як основоположний принцип шкільного навчання / О. І. Ляшенко // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 1. – С. 40–45.
6. Панюшкин В. П. Освоение деятельности в условиях взаимоотношения ученика с учителем // Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя с учащимися / под ред. А. А. Бодалева, В. Я. Ляудис. – М.: Просвещение, 1980. – 231 с.
7. Покроєва Л. Д. Модернізація функції обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти / Л. Д. Покроєва // Післядипломна освіта в Україні. – К., 2004. – № 1.
8. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посібник / О. Пометун. – К.: А.С.К., 2004.
9. Короденко М. Кожному школяреві треба створити такі умови, щоб він відчував задоволення від виконання завдань / Освіта України, 2009 - № 61-62.-с.10.
10. Покроєва Л. Д / Філософія освіти.